

Прегледни рад
Методика теорија и пракса 2/2023
УДК: 371.3::796
796.032.2
Стр. 228–243

ОЛИМПИЈСКИ ЗАБАВНИК

Резиме: Свакодневна пракса показује да је васпитачима, учитељима и деци занимљиво да заједно организују спортске приредбе и такмичења која називају „малим Олимпијадама, атлетским Олимпијадама – у свету такмичења и слично“. На пример, слична томе је била завршна приредба предшколаца у основној школи „Младост“ из Београда у јуну 2023. године. Занимљиво је нагласити да су пре нове ере Олимпијаде представљале мерну јединицу од 4 године између двеју Олимпијских игара. У Паризу 2024. године ће се одржати Летње олимпијске и Параолимпијске игре. Овај рад је намењен, пре свега онима којима су занимљиве Олимпијске игре као највеће спортско такмичење на свету, које се одржава на сваке четири године. У овом раду могу пронаћи нешто занимљиво сви чланови једне породице и они најмлађи и они најстарији. Сврха овог рада је да на занимљив начин упозна читаоце различитих узраста са настанком Олимпијских игара, како древних (Олимпија пре нове ере) тако и ових модерних (обновљених) које су настале инспирисане древним Олимпијским играма. Овај рад може послужити као добра полазна основа, пре свега васпитачима, али и учитељима, за планирање пројектних и наставних активности на тему Олимпијских игара, спортских такмичења, митологије, зимских и летњих спортова, Параолимпијских такмичења, разних симбола који су доминантни пред нека планетарна дешавања у блиској будућности као што су то Олимпијске игре у Паризу 2024. године, као и народа, континената и градова које бар на кратко уједињује идеја Олимпијских игара.

Кључне речи: *физичко васпитање деце и младих, спорти и такмичење, митологија, уједињење и мир, олимпијска култура.*

---

¹ sofija.stoiljkovic20233011@student.uf.bg.ac.rs

УВОД

Цео свет се тренутно припрема за највеће спортско такмичење на свету, за „Париз 2024“ (Paris 2024). Назив „Париз 2024“ се односи на 33. Летње олимпијске игре. Ово ће бити 33. модерне Олимпијске игре, а у исто време ће се у Паризу одржати и 17. Параолимпијске игре. За ове игре се припремају и спортисти и посетиоци, јер организатори најављују церемонију отварања најгламурознију до сада, коју ће моћи и бесплатно да посматра велики број посетилаца. Ове игре ће Француској бити посебно важне, јер ће Париз бити домаћин Олимпијских игара после тачно 100 година. Међутим, може се поставити следеће питање: „Колико смо заиста упознати са пореклом и настанком Олимпијских игара?“

Овај рад треба да нас, на занимљив и забаван начин, проведе кроз настанак Олимпијских игара, од древних до модерних. Рад ће нам показати када су настале и како су изгледале прве Олимпијске игре у Олимпији, у којим дисциплинама су се такмичили први олимпијци и колика је част била победити баш на овим играма. Кроз овај рад читаоци ће моћи да прочитају како су уништене древне игре и ко је заслужан за њихову обнову и стварање модерних ОИ (Олимпијске игре).

Овим радом читаоци треба да се упознају и са симболима модерних ОИ, са тим како су изгледале олимпијске игре, у Паризу, 1924. године и да се упознају са оним што организатори највише истичу као новине за Париз 2024.

Веровали или не, читаоци ће моћи да прочитају и да су се, на првонасталим ОИ у Античкој Грчкој такмичили не искључиво у спортским дисциплинама, већ да су и такмичења у песништву, музици и другим уметностима била једнако заступљена.

Читаоци ће моћи да се запитају и „јесу ли знали да“ се данас, за све спортске дисциплине, победницима у појединачној и екипној конкуренцији додељују медаље (златна, сребрна и бронзана); да је такав, нови начин вредновања такмичарске ефикасности уведен на „Летњим олимпијским играма“ 1908. године, у Лондону; да је, на првим ОИ модерног доба, 1896. године, у Атини, медаље примило само двоје првопласираних, а на играма 1900. и 1904. године најуспешнијим такмичарима су додељиване разноврсне награде и пехари. Ауторка се искрено нада да ће се, у будућности, поштовати основно и најважније правило у одржавању древних олимпијских игара, такозвано „Олимпијско примирје“ о којем ће више речи бити у наставку рада.

ОЛИМПИЈА (776. година пре нове ере)

Митови о настанку првих олимпијских игара

За почетак, треба напоменути да за „Античке олимпијске игре“ и њихов настанак не постоје прави извори. Све се заснива на митовима, легендама и предањима о њиховом настанку. Старим Грцима је било важно да се Олимпијске игре укорене у митологију. У време древних игара, њихово се порекло приписивало боговима, а надметале су се легенде о томе ко је заправо одговоран за настанак игара. Први веродостојан запис о одржавању игара у Олимпији датира из 776. г. п. н. е.

Значај Олимпијских игара је готово непревазиђен. Одржавале су се на сваке 4 године, да би то у Античкој Грчкој постало и мерна јединица времена. Од тада Грци и броје своје године према *Олимпијадама* – четворогодишњим раздобљима између двеју Олимпијских игара. Тако се у неким списима могу пронаћи записи попут „трећа година осме или прва година девете олимпијаде“.

У циљу удоваљавања боговима, у Старој Грчкој су приређиване различите форме игара: Питијске; Истмијске – у част бога Посејдона; Панатанеје – у част богиње Атине; Немејске – у част бога Зевса, као и најстарије, највеће и најпознатије – *Олимпијске игре*. Но, први који су у њима учествовали и, према легенди, Олимпијске игре основали, били су богови.

Паусанија (старогрчки путописац) спомиње ову легенду. Крон је први завладао небом и њему ондашњи људи подигоше храм у Олимпији. Кад Реја роди Зевса повери тај храм на чување Идејским Дактилима, који су се звали Херакло, Пеонеј, Епимед, Исаије и Ида. Херакло предложи браћи да се такмиче у трчању, а победнике да овенчају *Маслиновом ѿранчицом*. По овој би легенди слава за оснивање игара припала Хераклу Идејском, а одржавају се сваке пете године јер је с њим било петоро браће.

Паусанија доноси и друге легенде о настанку Олимпијских игара. По једној од њих, Зевс је приредио игре од весеља што је победио оца Крона и завладао Олимпом. По једној другој легенди оне су основане у част Пелопа кад је поразио краља Писе.

Још један мит о пореклу игара је прича о Пелопсу, локалном олимпском хероју. Еномај, краљ Писе, имао је кћер по имену Хиподамија, а према пророчанству, краља ће убити њен муж. Због тога је одредио да сваки младић, који жели да ожени његову ћерку мора да се одвезе са њом у својим колима, а Еномај ће је следити у кочији и копљем пробити, ако их сустигне, удварача. Тада су краљеви коњи били поклон од бога Посејдона и стога натприродно брзи. Краљева ћерка се заљубила у човека по имену Пелопс. Међутим, пре трке, Пелоп је убедио Еномаусовог кочијаша Миртила да замени бронзане осовине краљевих кочија воштаним. Наравно, током трке, восак се отопио и краљ је пао са кочија и погинуо. После своје победе, Пелоп је организовао трке кочија у знак захвалности боговима и као погребне игре у част краља Еномаја, да би се очистио од његове смрти. Почеци ОИ инспирисани су овом погребном трком одржаном у Олимпији. Пелопс је постао велики краљ, локални херој и дао је своје име Пелопонезу.

По једној од најпознатијих легенди о настанку ОИ међу људима, оне су настале кад је Ифит, краљ Елиде, ишао упитати Питију како да уклони кугу и ратове, који уништавају његову земљу. Свештеница Питија у Делфима му је саветовала да оснује игре, које богови толико воле.

Обрасци, који произилазе из ових митова су да су Грци веровали да игре имају корене у религији, да је атлетско такмичење било везано за обожавање богова, а оживљавање древних игара је требало да донесе мир, хармонију и повратак у свет, основу грчког начина живота.

Олимпијско ѿримирје

Ако ишта више говори о грандиозности Олимпијских игара, онда је то чињеница да су се због њих прекидали сви актуелни ратови. Такозвано *Олимпијско ѿримирје* је трајало месец

дана, али би се у појединим случајевима пролонгирало и на 3 месеца. Када би се ратови прекинули, сви такмичари, али и гледаоци су могли мирно да се упуте до Олимпијских борилишта. У време одржавања игара је трајао „свети месец, свети мир“; морало се одложити све оружје, сви су ратови морали престати. Ко тај мир не би поштовао, био то појединац или племе, морао би платити велику казну. У то би време престало и свако непријатељство и ОИ су барем на кратко време здружиле све Грке.

У новије време ово примирје се није баш тако поштовало! 1936. године, у Берлину, у Немачкој су одржане „Летње олимпијске игре“. Берлин је селектован као домаћин 1931. године, победивши Барселону. Иако се то догодило пре њеног доласка на власт, Нацистичка партија је искористила прилику да промовише своју идеологију. Мада су Немци доминирали у многим спортовима, тријумфи спортиста из других земаља су тешко падали немачкој нацистичкој филозофији. Најпознатији од њих био је Џеси Овенс, који је освојио 4 златне медаље. Због Овенсових победа, немачки лидер Адолф Хитлер је напустио Олимпијски стадион, јер није хтео да му додели медаљу због његове црне боје коже. Антифашисти су имали у плану да одрже „Народне олимпијске игре“ у Барселони, као алтернативу и из протеста према играма у Берлину. Те игре нису одржане због избијања Грађанског рата у Шпанији.

Дисциплине у којима су се наглашавали у Античкој Грчкој

Испрва се такмичење одржавало само у брзом трчању на дужини једног стадиона (око 192 м). Године 724. п. н. е. уведена је дијаулос (*diaulos*) дужине 2 стадиона, 720. г. п. н. е. уведен је долихос (*dolichos*) дужине 24 стадиона – трка издржљивости. Нове вештине пентахлон (петобој – трчање, бацање диска и копља, скок у даљ, рвање) и пале (рвање), уведене су 708. г. п. н. е. На 33. древним Олимпијским играма уведен је пигме (бокс), на 25. древним играма такмичења четворопрега. После је уведен и пенкратион (комбинација бокса и рвања), те посебна такмичења за дечаке. Од 37. древних ОИ било је осамнаест врста такмичења.

Како су изгледале олимпијске игре у Олимпији?

Свечаност је надгледало десет надзорника – хеланодика. Они су морали доћи у Олимпију десет месеци пре почетка игара. Њихова служба је била да провере такмичаре и да их упишу. Били су одевени у гримиз и имали су часна места у гледалишту. Месец су се дана пред хеланодима огледали такмичари и вежбати. Преслаби су искључивани.

Већ неколико дана пре почетка игара, Олимпија је врела од људи из свих крајева Грчке и оближњих земаља. Склапала су се пријатељства, трговачки уговори, разговарало се, расправљало. Олимпија је била премала да прими све који су желели видети олимпијске игре.

Пре такмичења спортисти, њихови родитељи, родбина и учитељи су се заклињали пред Зевсовим храмом да неће преварити. Саме игре су трајале пет дана. У наставку текста ћете прочитати како је текло тих пет дана.

Први дан се приносила велика жртва Зевсу, обављале су се религијске свечаности и последње припреме. Вежбачима су учитељи давали последње савете. Они су се још једном

заклињали Зевсу и жртвовали. Првог дана није још било никаквих надметања. Неки би учесници провели целу ноћ на свом месту, упркос глади, умору и невероватној врућини што је владала у то доба у Олимпији. Правило је било да сви гледаоци буду гологлави, тако би често који од њих на месту остао мртав. Проводећи целу ноћ на свом месту, уз страшну врућину, умро је и Талес из Милета.

Друіої дана рано у зору народ је хрлио да заузме своја места. Тог дана надметали су се децаци у рвању, боксу и јахању на коњу.

Трећи дан је започињао трком на даљину. Затим је следила трка дужине једног или два стадиона, бокс, те пенкратион. Увече се народ гостио и одмарао од узбудљивог и напорног дана.

Четврти дан игара је био главни. Почињао је јахањем на хиподрому, а завршавао пентахлоном. Такмичари би излазили и били поздрављани урнебесним кликом.

Бернард Гијет (Bernard Gillet) о Грцима за време такмичења пише: „Грци, иако су обожавали максимум – умереност у свему, ипак се нису могли суздржати посматрајући ОИ, давали су одушка свом одушевљењу вичући, гестукулирајући, поцупкујући, љутећи се, па чак и тукући се са својим суседима.“ (Gillet, 1970).

Пре почетка такмичења опоменуо би судија да иступе они, који нису сигурни и иступило би њих обично до двадесетак. Затим би гимнастичари учесници из сребрне урне извукли своје бројеве, а гласник би свакога најавио.

Такмичење се одвијало у тријадама, а судије би бележиле време. Трчање је било отежано јер је стадион био присут високим песком. Затим се по три тријаде бацао диск, скакало се и бацало копље. Кад би све три тријаде завршиле, прогласио би се победник. На то би се тријаде измењале све док нису све тријаде прошле све делове пентахлона. Тада би на ред дошле друге три тријаде... Судије одлучују ко мора иступити из надметања, а то су били они који се нису придржавали или нису победили ни у једној или само једној дисциплини пентахлона. Следило је рвање у паровима, који су бирани жребом. Ко би свог противника три пута оборио, наставао би борбу с другим противником, све док није остао један пар и коначно један победник. Каткад би противници одустајали од борбе пред много снажнијим противником.

Петти дан су били проглашавани победници и њихова родна места. Победник је као своју домовину могао изабрати било које место. Победник би често изабрао, због обећане награде од тог места или сеобе, неко друго место, а не оно из којег је био.

Победници су добијали венац од маслине, а у руку палмину грану. Маслину би одрезовао младић коме су оба родитеља била жива. После је победник добијао и треножац израђен од племенитог метала. Венци и треношци, уметнички израђени, обично су излагани у Херином храму. Осим тога је постојало и надметање гласника и трубача за мерење јачине плућа. Надметања у уметности су такође била разноврсна. То су била надметања сликара, вајара, лиричара, драматичара, певачких група, учењака, говорника. Надметања су била и у лепоти тела, обично међу омладином, а код Пантенејаца и међу старцима. Тако је и са 65 година, Сократ био храбар војник и бавио се марљиво телесним вежбањем.

Кулѝ победника Олимпијских игара у Старој Грчкој

Слава победника се убрзо раширила целом Грчком. Још на месту победе победницима би клицали: „Здраво, победниче!“ певајући му епиникије (песме у славу победника). Возили би их у сјајним колима четворопрезима. Победник је приносио жртву Зевсу. У Пританеју (седишту владе у Старој Грчкој) је Елида (древна област) победницима приређивала гозбу. Победници су сами приређивали гозбу за своје пријатеље, познанике, рођаке. Богаташи, на пример, Алкибијад, погостили би цели тамо скупљени народ. Веселу и песми није било краја. Песници и певачи опевали би победника, а те би се песме певале свуда. После петог дана победници би одевени у гримиз напуштали Олимпију. Градови су дочекивали победнике тријумфално, понекад би чак и срушили зидове да их уведу у град. Кип победника се постављао на тргове њихових родних градова. Њима су се указивале највеће почести.

У позориштима и другим јавним местима имали би почасна места, а неретко би добијали и доживотну плату. Они би били ослобођени свих пореза. Слава победника је била и слава целе његове домовине. Хилон из Спарте је умро од радости када је чуо за победу свог сина. Дакле, на овом свету није могло бити веће части до ли победити на тим играма. То је био врхунац овоземаљске среће и највећа благодат.

Неки од тих славних олимпијских победника чија су имена остала записана у многим грчким делима су боксер и рвач Сострат, назван Акрокерсит који је у почетку борбе стиснуо противникове руке и тако би их држао док се противник не преда. Глауко из Кариста је ударцем шаке поправљао плут, а на играма је учествовао још као дечак. Леонида је освоји дванаест Олимпијских венаца.

Олимпијске су победнике приказивали песници, сликари, керамичари и вајари. Они су се често и сами бавили телесним вежбањем. Међу најпознатијим сликарима олимпијских победника су били Зеуксид, Протоген, Аглаофонт, Алкимах и други. Од писаца су то били Хипократ, Платон, Аристотел, Лукијан, а најславнији слављеник победника био је Пиндар који је у својих 14 олимпијских епиникија прославио олимпијске победнике. Од вајара је, уз Фидију најпознатији Мирон и његов „Бацач диска“ (дискобол). Ту се огледа врхунско јединство снаге и лепоте – спорта и уметности. Грчки је човек у том раздобљу остварио телесно – духовну јединственост.

Много касније (1896. године нове ере) Кубертен је, између осталог, желео обнављањем ОИ вратити давно јединство уметности и спорта. Он је хтео да се спорт уметношћу оплемени. Од свих његових поставки за Модерне ОИ ова је најмање остварена.

Долазак Римљана и Олимпијске игре

Након македонских освајања Грчке и доласка краља Филипа II и његовог сина Александра Македонског, светилишту у Олимпији и Олимпијским играма се посвећивала велика пажња. Међутим, након смрти Александра Македонског 323. г. п. н. е. почео је мало по мало да опада древни сјај Олимпије, а са њом и институција Олимпијских игара.

Након освајања Олимпије од стране Рима у другом веку пре нове ере, игре су све више губиле свој сјај, на њима су могли да се такмиче спортисти свих колонија Римског царства и учествовање је било дозвољено женама, па чак и робовима.

Римљани нису могли схватити Грке. Њиховом навалом полако нестаје занимање за толико племените игре. Последње Олимпијске игре су одржане 393. године нове ере, јер је цар Теодосије I (Теодосије Велики) већ 394. г. н. е. декретом (одлуком, наредбом власти) укинуо многобоштво, а самим тим и све око ОИ. Теодосије II 426. године наређује да се уништи Олимпија, што су поспешили и потреси који су тада харали Грчком.

ОБНАВЉАЊЕ ОЛИМПИЈСКИХ ИГАРА

Обнављање Игара у модерно доба и оснивање Међународног олимпијског комитета и Олимпијског покрета је иницирао француз, барон Пјер де Кубертен пред крај XIX века. Кубертен је био душевљени спортиста, педагог и историчар подстакнут ископавањима у древној Олимпији, као и оживљавањем спортског покрета у многим земљама. На седници Уније француских спортских друштава за атлетику 1892. године се први пут заложиле за обнављање ОИ као „периодичних спортских такмичења омладине целог света која би допринела уклањању националног ривалства и несугласица верске, политичке и расне природе“. Своју идеју о обнављању ОИ Кубертен је, први пут, јавно изложио у закључку говора који је одржао, на Сорбони, 1892. године. Идеја је бурно поздрављена, али више као живописна реторичка замисао и комедиј симболизма него као практичан предлог.

После предратне међународне дипломатије и планирања, Кубертен је организовао други скуп на Сорбони, од 16. до 23. јуна 1894. године, где се окупило 79 делегата из 12 земаља, на коме је једногласно одлучено да Олимпијске игре буду обновљене. Усаглашено је да се ОИ одржавају на сваке 4 године, као и да обновљене игре не треба да буду имитација древних игара, већ да по карактеру буду искључиво модерне, уз обавезно неговање олимпијског духа. Поред тога, Кубертену је поверена пуна одговорност за оснивање „Међународног комитета“ (данас познатог као „Међународни олимпијски комитет МОК“) чији би чланови били дужни да у својим земљама промовишу Олимпизам. Прве модерне (обновљене) ОИ су биле одржане у Атини 1896. године и на њима су одржана такмичења у следећим дисциплинама: атлетици, гимнастици, стрељаштву, пливању, мачевању, дизању тегова, тенису и рвању.

Такмичења је посматрало око 40. 000 гледалаца, док самих такмичара и није било нарочито много, са обзиром да су наступали појединачно, а не у оквиру свог државног тима (репрезентације) као што је то обичај данас. Најуспешнији такмичари (прва три у сваком надметању) су били награђивани гранчицама дивље маслине са Олимпије, дипломама и сребрним медаљама. Олимпијски конгрес, на коме је утаначен даљи развој игара, одржан је 1897. године у Авру, Француској, након чега су уследиле Игре у Паризу 1900. године и Сент Луису (САД) 1904. године.

СИМБОЛИ МОДЕРНИХ ОЛИМПИЈСКИХ ИГАРА

Олимпијски кругови и олимпијска застава

Овај олимпијски симбол се састоји од 5 испреплетених кругова: плавог, жутог, црног, зеленог и црвеног, који су тим редом поређани од леве према десној страни. Ових пет међусобно повезаних кругова представља јединство 5 насељених континената (Африке, Азије, целе Америке, Аустралије и Европе). Олимпијски кругови су представљени први пут на ОИ у Антверпену 1920. године. Знак савремених ОИ је створио управо њихов обновитељ, Пјер де Кубертен. Свака држава света на својој националној застави има бар једну боју са Олимпијског знака.

Олимпијска застава се подиже, вијори и спушта приликом отварања, трајања и затварања ОИ. Први пут се завиорила на ОИ, у Антверпену, 1920. године. Застава се у Олимпијски стадион уноси док се свира Олимпијска химна. Олимпијска застава је беле боје са знаком у средини. Бела боја позадине је изабрана као темељ мира међу људима. Застава је врло једноставна и израђује се у размери страница 2:3.

Занимљива је и процедура подизања заставе током отварања ОИ. У стадион се уноси водоравно, а по правилу је носи осморо заслужних спортиста земље домаћина. Пред сам крај церемоније затварања се спушта Олимпијска застава, а градоначелници градова домаћина тих и следећих ОИ улазе на стадион. Градоначелник домаћин даје заставу председнику Међународног олимпијског комитета, који је даље прослеђује домаћину града у ком ће се одржавати ОИ. Непосредно потом Олимпијски пламен се гаси и ОИ су завршене. Спортисти са свих 5 континената су први пут учествовали на ОИ у Стокхолму, 1912. године.

Олимпијски пламен и олимпијска бакља

Олимпијски пламен се пали у грчкој Олимпији и то не било како, него сунчевом светлошћу уз помоћ конкавног огледала. Затим, тако настали пламен, на Олимпијској бакљи носи хиљаде тркача, штафетно, преко свих континената, до града у којем ће се одржавати ОИ и на крају, до истакнутог места на Олимпијском стадиону, на којем ће пламен пламтети. Први пут је пламен упаљен на ОИ, у Амстердаму, 1928. године, а начин штафетног (пре)ношења пламена бакљом је устоличен у склопу припрема и отварања ОИ у Берлину, 1936. године. ОИ у Амстердаму су ОИ које су први пут носиле службени назив „Летње олимпијске игре“ и унеле су неке новости у организацију. Једна, касније се показало, врло значајна новост, био је Олимпијски пламен. Била је то идеја архитекте Олимпијског стадиона, Јана Вилса (Jan Wils), који је испред стадиона подигао торањ и назвао га „Маратонским торњем“. На врху је горела ватра, као симбол вековне човекове тежње за јединством и повезаношћу. Од тада организатори ОИ настоје упалити Пламен на што спектакуларнији начин, а тај свечани чин поверавају, по правилу, неком познатом спортисти. Први Олимпијски пламен, у Амстердаму, упалио је радник Амстердамске плинаре. Олимпијски пламен је једно од најпознатијих олимпијских знамења.

Симбол вечне ватре, односно пламена потиче из Грчке митологије, у којој је позната прича о Прометеју, који је украо ватру из дома бога Зевса, те је поклонио људима. Тај су мотив искористили Грци, те су за време древних Олимпијских игара одржавали вечну ватру.

Олимпијска бакља је симбол Олимпизма, мира, духа и заједништва. Олимпијска бакља се пали у грчкој Олимпији и потом креће на пут према граду у којем ће се одржати ОИ. Поступак преношења бакље из Грчке до места одржавања ОИ, у зависности од раздаљине, не прелази се увек трчећи, јер је наравно то немогуће. На пример, ако се ради о другом континенту. Ипак, настоји се да бакља већи део пута пређе на тај начин. Бити носилац Олимпијске бакље је част коју добијају заслужни спортисти из земље домаћина, односно земаља кроз које бакља пролази на свом путу. Посебна част се указује особи која, бакљу која је донесена, приликом отварања Олимпијских игара, преузима задња, те пламеном из бакље упали ватру на самом стадиону, симболизујући тако почетак Олимпијских игара.

Бакља је запаљени дрвени штап премазан лако горивим стварима (восак, смола, маст). Бакља је традиционално симбол светла и просветљења (често и симбол нових идеја). Код Старих Грка и Римљана је била симбол живота (бакља окренута наопако је била симбол смрти).

Олимпијски мото

Службени Олимпијски мото је латински израз, односно хендиатрис: „*Citius, Altius, Fortius*“. Те три латинске речи значе: „бржи, виши, јачи“. Он је један од најзначајнијих олимпијских симбола и службени је мото Олимпијског покрета и идеје Олимпизма уопште. Ове три речи подстичи спортисте да покушају да остваре своје најбоље резултате током Олимпијског такмичења.

Иако, на први поглед, овај мото упућује на што бољи такмичарски резултат, који свој сми-сао проналази у победи над спортским противником и демонстрацију супериорности, ипак су изворна идеја и дух овог латинског цитата нешто деликатније од постизања рекорда и освајања медаље и односе се на побеђивање самог себе, а не противника.

Мото је предложио Пјер де Кубертен на оснивачком конгресу Међународног олимпијског комитета, у Паризу 1894. године. Ауторство је приписано доминиканском свештенику Анрију Диндону, пријатељу оца модерног олимпизма, барона Пјера де Кубертена. Диндон је тражио да се буде бржи, виши, јачи од себе и својих слабости, што је уз 5 кругова, који симболизују јединство континената и људи, темељ модерног Олимпизма.

Кубертенови идеали су, вероватно, најбоље описани у другом олимпијском Креду: „Најважније на Олимпијским играма није победити, него учествовати, као што ни у животу није најважнија победа, него борба. Велики је човек онај ко не осваја нешто без часне борбе“. Под тим Кредом су први пут одржане ОИ у Лондону 1908. године. Аутор тог гесла је пенсилванијски бискуп Етхелберт Талбот (Ethelbert Talbot) и изрекао га је у проповеди на миси за учеснике Олимпијских игара у Лондону 1908. године.

Олимпијски поздрав и заклетва

Олимпијски поздрав је верзија римског поздрава – испружена рука високо подигнута према горе с отвореном шаком и дланом окренутим према доле. Након Другог светског рата поздрав је изван употребе због могућности да се грешком замени за нацистички поздрав, иако о томе није заузет службени став од стране Међународног олимпијског комитета. Поздрав се може видети на службеним плакатима Олимпијских игара у Паризу 1924. године и Берлину 1936. године.

Олимпијску заклетву испред својих колега, спортиста изговара један спортиста по избору домаћина. Заклетва судија је први пут уведена на „Зимским олимпијским играма у Сапору 1972. године. Заклетву изговара један одабрани судија из реда домаћина ОИ.

Олимпијска химна и медаље

Олимпијска химна је музичко дело, које је први пут изведено у Атини, 1896. године за време свечаности отварања првих модерних Олимпијских игара. Текст химне је написао Костис Паламас, компоновао ју је Спирос Самарас. Ова химна је постала службена химна Олимпијског покрета 1958. године одлуком 54. заседања МОК-а. На сцим играма од 1896. до 1960. године је земља домаћин компоновала посебну химну.

За све дисциплине, свих спортова заступљених на ОИ, лауреатима, појединачним и екипним, деле се медаље. За прво место златна медаља (у стварности је то сребро пресвучено златом), за друго место сребрна медаља, а за треће место се додељује бронзана медаља. Овај начин доделе одличја је уведен на ОИ у Лондону, 1908. године. На првим модерним ОИ 1896. године, у Атини, медаље је примало само двоје првопласираних, на ОИ 1900. и 1904. године одличницима су се додељивале разне награде и пехари. На ОИ у Стокхолму, 1912. године, победницима су се последњи пут додељивале медаље од чистог злата, након ових ОИ уобичајено је да је златна медаља од позлаћеног сребра.

Олимпијски слојан и поштер

Од Олимпијских игара у Сеулу 1988. године, домаћин сваких ОИ имао је свој Олимпијски слоган, који најчешће представља спој олимпијске концепције и духа те традиције и културе домаћина ОИ. На пример: на Олимпијским играма одржаним 2004. године, у Атини, слоган је био: „Добродошли кући“, на ОИ одржаним 2008. године у Пекингу „Један свет, један сан“, на ОИ у Рио де Женеиру, 2016. године „Живите своју страст“. Објављен је и нови слоган ОИ у Паризу, 2024. године и гласи – Игре широм отворене.

Сваке Олимпијске игре имају свој властити службени Олимпијски постер / плакат, креиран и предложен од стране Координационог одбора Олимпијских игара. Постер одобрава и сви постери су власништво Међународног олимпијског комитета.

Први постер модерних ОИ је настао за време ОИ у Стокхолму, 1912. године. Олимпијски постер могу користит спонзори као амблем / лого на промотивним материјалима. Постери су дизајнирани на начин да описују циљ ОИ. Постер је намењен за рекламу и у сврхе комуника-

ције, може садржати бакљу, маскоту, одређене спортске дисциплине, културу народа код којих се одржавају ОИ, Олимпијско село и слично. С временом и развојем технологије и они су се развијали, од оних прављених помоћу литографије, па до модерних, дизајнираних помоћу компјутера.

Олимпијска маскота

Олимпијска маскота би требала представљати дух Олимпијских игара, те истовремено учити свет о држави у којој се одвијају Олимпијске игре. Маскоте треба да шире позитивну енергију и ентузијазам игара, као и града, државе и културе коју представљају. Од када је направљена прва службена маскота у историју ОИ, 1972. године на Летњим ОИ у Минхену, маскоте су постале најпопуларнији и најупечатљивији амбасадор ОИ.

Олимпијске маскоте зраче хумором и забавом која помаже домаћинима да створе што угоднију добродошлицу спортистима и пријатељима из целог света. Оне такође изазивају и осећај узбуђења, смеха и забаве код деце и навијача. Маскоте помажу приликом причања јединствене приче за сваке Олимпијске игре. Оне су често одраз историје и домаће културе. Маскоте, такође, негују и идеале Олимпијског покрета, ширећи дух пријатељства, фер плеја и суделовање.

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ У ПАРИЗУ 1924. ГОДИНЕ

Ово су биле задње Игре за време којих је председник МОК-а био Пјер де Кзбертен. До своје смрти, 1937. године, био је почасни председник „Међународног олимпијског комитета“.

Као пратећа манифестација овим играма је одржана и Међународна недеља зимских спортова у Шамонију, у Француској, и то од 25. јануара до 5. фебруара 1924. године, која је, касније, од стране МОК-а, означена као „Зимске олимпијске игре 1924.“ (то су биле уједно и прве зимске олимпијске игре).

Први пут су се на свечаном затварању Игара појавиле заставе МОК-а, земље домаћина и земље домаћина нараедних Игара и то је остало непромењено до данас. У Паризу 1924. године догодио и први уживо радио пренос Олимпијских игара.

Промовисана је олимпијска максима „Брже, више, јаче“, (Citius, altius, fortius), чији је аутор Анри Дидон, доминикански калуђер, који је часове Телесног вежбања, у „Аркеј“ школи, у Паризу, почињао тим речима.

Од такмичара, посебно се памте атлетичари на средњим и дугим стазама из Финске. Паво Нурми је забележио 5 победа у 4 трке. У размаку од 55 минута је тријумфовао на 1.500 и 5.000 метара, затим је освојио две златне медаље у једној трци, у крос-контрију као појединац и члан финске екипе. Пети тријумф је забележио у екипној трци на 3.000 метара али у овој дисциплини је медаљу добила екипа Финске, а не и појединци.

Вил Ритола је победио на 10.000 и 3.000 метара са препонама, док је био други на 5.000 метара и у крос трци иза Нурмија. Албин Стенрос је победио у маратону. Због тога је та сјај-

на генерација тркача касније била позната под називом „летећи Финци“. Запажене су биле и 3 златне медаље, које је освојио пливач Џони Вајсмилер (чему је додао и бронзу у ватерполу).

Од посебности на овим ОИ треба истаћи да је као деоница „Маратонске трке“ одабрана дистанца 42 км и 195 м, иста она, која се трчала на ОИ у Лондону 1908, а од ОИ у Паризу остаје стандардна дужина свих маратона.

Први пут је изграђено Олимпијско село и то по замисли идеолога ОИ – Пјера де Кубер-тена. Догађаји на овим ОИ су послужили као заплет за „Оскар“ награђен филм „Ватрене ко-чије“ из 1981. године.

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ У ПАРИЗУ 2024. ГОДИНЕ

Након што је претходно био домаћин 1900. и 1924. године, Париз ће постати други град који је три пута био домаћин Олимпијских игара, након Лондона (1908, 1948. и 2012. године). 2024. године ће се обележити 100 година од Паришких игара 1924. године. Француска је укуп-но била домаћин шест Олимпијских игара, 3 Летњих и 3 Зимских.

На играма у Паризу ће први пут бити одржана такмичења у брејкденсу, сурфовању, пењању и скејтбордингу. Плес ће по први пут експлицитно бити део највећег светског спорт-ског догађаја.

У Сени је читав век било забрањено купање због прљаве и загађене воде. Управо би уки-дање те забране требало да буде једно од главних наслеђа Игара, захваљујући пројекту чишћења. Током Олимпијских и Параолимпијских игара у Паризу, предвиђено је да у Сени буду одржана такмичења у: триатлону, маратонском пливању и паратриатлону.

У Сени не само да ће бити одржавана олимпијска такмичења, већ ће бити и место цере-моније отварања ОИ, са флотилом од 160 чамаца, који ће шест километара превозити око 10 хиљада и 500 спортиста. Ово ће бити прве ОИ чија ће церемонија отварања бити одржана у са-мом срцу града и на реци!

Церемонија отварања ће бити храбра, оригинална и јединствена. Организациони коми-тет гарантује да ће церемонија обилovati великим бројем историјских момената, које ће зау-век бити запамћене у олимпијској породици, као и да ће се многи сегменти по први пут виде-ти на оваквом догађају. По први пут, церемонија отварања ОИ неће бити одржана на стадиону. „Париз 2024“ ће поставити нове стандарде у организацији спортских такмичења која ће се одр-жати широм града. Исто важи и за свечаност којом ће почети ОИ, комплетан догађај ће се ре-ализовати у срцу Париза и у главној артерији овог града – реци Сени.

По први пут ће свечани дефиле спортиста бити одржан на реци, а свака делегација ће имати свој брод, којим ће пловити Сеном. Бродови ће бити опремљени видео камерама како би гледаоци и навијачи могли изблиза да виде све спортисте.

Пловећи кроз град, од истока ка западу, укупно 10.500 спортиста ће проћи поред свих важнијих обележја Париза, где ће се такмичити током 16 дана трајања Олимпијских игара. Па-рада спортиста ће се завршити неких 6 км након њеног почетка, тачно испред познатог „Тро-

кадера“, где ће се одржати и остатак олимпијског протокола и званичног дела церемоније отварања. Спортисти ће бити у срцу ове церемоније.

„Париз 2024“ ће прекинути традицију и протокол овог догађаја тиме што ће парада спортиста бити на самом почетку манифестације. На тај начин, спортисти ће већ током параде бити постављени у центар пажње заједно са извођачима и уметницима.

За све гледаоце, који буду посматрали церемонију у горњем току Сене, улаз ће бити слободан и неће бити потребна улазница за посматрање. Гледаоци, који буду желели да посматрају манифестацију у доњем току реке ће морати да купе улазницу. Око 600.000 људи ће бити у прилици да посматра овај спектакл, што је 10 пута више него на једном просечном Олимпијском стадиону. Укупно 80 мега ЛЕД екрана и стратешки постављено озвучење дуж целог тока церемоније, даће свима, који дођу, могућност да уживају у овом магичном дешавању у престоници Француске. Отварање ОИ у Паризу 2024. године биће највеће у историји овог такмичења. Поворка ће проћи испод 8 – 10 мостова.

Олимпијске игре у Паризу ће се одржати од 26. јула до 11. августа 2024. године. У 32 спорта и 329 дисциплина ће се такмичити 10.500 спортиста из 206 држава.

ЗАВРШНИ ОСВРТИ

Читање саме форме забавника може помоћи младима да боље разумеју концепте, примењују логику и развијају вештине просуђивања и на тај начин се подржава когнитивни развој. Читање забавника може подстаћи машту и креативност јер се кроз читање забавника друштво бавити различитим темама. Такође, редовно читање забавника може побољшати и језичке вештине.

Значај овог рада се огледа у чињеници да треба на лак и пријатан, занимљив и концизан начин приближити деци и младима спорт и бављење спортским активностима. Нажалост, сведоци смо тога да деца данас све мање читају, те их тако треба приволети да се мало одвоје од рачунара и можда изађу до неког парка или школског дворишта носећи свој „забавник“ са собом. При читању овог Забавника деца и млади ће се натерати да размишљају о томе да почну да се баве различитим спортским дисциплинама, макар то било и брзо ходање или трчање.

Најважније од свега је да и деца, са слабијим моторичким способностима или неким потешкоћама у свом развоју, могу размишљати о врхунским спортским достигнућима. Наиме, њима треба помоћи да схвате значај спорта за здравље и да своје недостатке могу претворити у своје предности. То се може постићи нарочито кроз упознавање са параолимпијским дисциплинама и бављење њима. Те се тако, у будућности, могу исто овако детаљно истраживати само параолимпијске спортске дисциплине.

Литература

1. Bošnjak, B. (1957). *Grčka filozofija*, Zagreb.
2. Bučar, F. (1908). *Povijest gimnastike*, Zagreb.
3. Čizmić, J. (2010). Protection of the olympic symbol. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 47(2), 257-273.
4. Durić, M. (1958). *Kroz helensku istoriju*, Beograd, 1958.
5. Gillet, B. (1970). *Povijest sporta*, Zagreb.
6. Goranović, K., & Bjelica, D. *ANTIČKE OLIMPIJSKE IGRE I MODERNI OLIMPIZAM 1. UVOD*.
7. <http://savremenisport.com/teorija-sporta/istorija-sporta/4/164/od-drevnih-do-modernih-olimpijskih-igara> Posećeno: 31. 10. 2023.
8. <http://savremenisport.com/teorija-sporta/istorija-sporta/4/172/istorija-antickih-olimpijskih-igara> Posećeno: 31. 10. 2023.
9. <http://www.strategija.org/prvi-put-na-olimpijskim-igrama/> Posećeno: 31. 10. 2023.
10. <https://archive.org/details/ancientolympics00spiv> Posećeno: 31. 10. 2023.
11. <https://nationalgeographic.rs/istorija-i-kultura/zanimljivosti/a19928/kako-su-nastale-olimpijske-igre-kratak-osvrt-na-istoriju-prestiznog-takmicenja.html> Posećeno: 31. 10. 2023.
12. <https://oks.org.rs/maskote-pariz-2024/> Posećeno: 2. 11. 2023.
13. <https://oks.org.rs/objavljen-novi-slogan-pariza-2024-igre-sirom-otvorene/> Posećeno: 2. 11. 2023.
14. <https://oks.org.rs/olimpijski-pokret/istorija-olimpizma/> Posećeno: 2. 11. 2023.
15. <https://oks.org.rs/olimpijski-pokret/olimpijski-simboli/> Posećeno: 2. 11. 2023.
16. <https://oks.org.rs/pariz-2024-predstavio-koncept-ceremonije-otvaranja-za-olimpijske-igre/> Posećeno: 6. 11. 2023.
17. <https://oks.org.rs/takmicenja/pariz-1924/> Posećeno: 6. 11. 2023.
18. <https://oks.org.rs/takmicenja/pariz-2024/> Posećeno: 6. 11. 2023.
19. <https://olimpijskimuzej.rs/sr/zanimljivost/1157> Posećeno: 9. 11. 2023.
20. https://sh.wikipedia.org/wiki/Olimpijada_1924 Posećeno: 9. 11. 2023.
21. https://sh.wikipedia.org/wiki/Olimpijska_himna Posećeno: 9. 11. 2023.
22. <https://www.7umetnosti.rs/2021/07/31/olimpijske-igre-kako-je-to-na-pocetku-izgledalo/>
23. <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-66298407> Posećeno: 11. 11. 2023.
24. <https://www.politika.rs/sr/clanak/230946/Sampioni-olimpijskih-drustvenih-igara> Posećeno: 11. 11. 2023.
25. Ilić, S. (2006). *Istorija fizičke kulture*. Beograd, D.T.A. TRADE
26. JAMČIĆ, T. (2008). U Amsterdamu je rođen olimpijski plamen, „Olimp“, broj 27, str. 10.
27. John E. Findling, Kmiberly D. Pell, *Historical dictionary of the modern Olympic movement*.
28. John W. Loy, Jr, and Gerald S. Kenyon (1969). *Sport, culture and society*, Toronto.
29. Jovanović, B. (1954). *Časopis fizička kultura, prilog dvobroju br. 3-4*. Olimpijske igre. Beograd.
30. Kyle, Donald G. (2007). *Sport and Spectacle in the Ancient World*. Oxford, England: Blackwell Publishing. ISBN 978-0-631-22970-4.
31. Leonidas B. Lellos (1973). *Greece (history, museums, monuments)*, Athens.

32. Malešević, D. (2008). *Olimpijske igre*. Beograd. IP JRJ.
33. Nikpalj, N. (1976). Olimpijske igre u staroj Grčkoj. *Latina et Graeca*, 1(7), 93-98.
34. Pelemiš, V. (2012). *Kvantitativne i kvalitativne karakteristike morfološkog i motoričkog prostora dečaka i devojčica predškolskog uzrasta*, Master rad, Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Novom Sadu.
35. Pelemiš, V., Macura, M., & Branković, P. (2017). Sex differences in morphological characteristics of preschool children. *The Anthropologist*, 30(2), 153-160. doi: 10.1080/09720073.2017.1377854. PRINT: ISSN 0972-0073.
36. Pelemiš, V., Prskalo, I., Badrić, M., & Madić, D. (2019). Latent dimensions of morphological characteristics of preschool children. *Acta Kinesiologica*, 13(2), 28-36. eISSN: 1840-3700, ISSN: 1840-2976.
37. Petrović, J., Momčilović, V., & Pelemiš, V. (2022). Gender as a determinant of parents and children's attitudes toward the inclusion of sports branches into the elementary school curriculum, *Teme*, 66(4), 851-867. ISSN 0353-7919, UDC: 36.648:796:373.3-057.875, doi.org/10.22190/TEME210322045P.
38. Pindar, prev. Smerdel, T. (1952). *Ode i fragmenti*, Zagreb.
39. Smerdel, T. (1952). *Narodna helenska natjecanja* (predgovor knjizi Pindar: Ode i fragmenti), Zagreb.
40. Spivey, Nigel (2005). *The Ancient Olympics* Neophodna slobodna registracija. Oxford, England: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-280433-4.
41. Stoiljković, S. i Pelemiš, V. (2023). Nedostaci u motoričkom razvoju predškolske dece. U *13. međunarodna konferencija „Sportske nauke i zdravlje“* (195 – 205). Banja Luka: Panevropski univerzitet „Apeiron“.
42. Tkalčić, M. (1948). *Pedagogija*, Zagreb, (skripta).
43. Пелемиш, В. и Џиновић Којић, Д. (2018). *Структура и развој морфолошких и моторичких димензија предшколске деце*. Београд: Учитељски факултет.
44. Синђелић, Н., Бранковић, Д., & Пелемиш, В. (2023). Релације између моторичких способности и морфолошких карактеристика као предиспозиције ученика за бављење спортом. *Иновације у настави*, 36(2), 142-154. ISSN: 0352-2334, UDK 796.012.1-053.5, DOI: 10.5937/inovacije2302142S.
45. Џиновић Којић, Д. (2010). *Методика физичког васпитања – практикум Игранице*. Београд: Учитељски факултет.
46. Џиновић Којић, Д. (2019). *Пројектне активности у физичком васпитању предшколске деце*. Београд: Драслар лист.
47. Џиновић Којић, Д. и Мартиновић, Д. (2015). *Физичко и здравствено васпитање деце*. Београд: Драслар партнер.
48. Џиновић Којић, Д. и Пелемиш, В. (2016а). *Квантитативне и квалитативне карактеристике морфолошког и моторичког простора предшколске деце*. Београд: Учитељски факултет.
49. Џиновић Којић, Д. и Пелемиш, В. (2016б). *Мониторинг физичког васпитања деце*. Београд: Драслар партнер.

Sofija Stojiljkovic
PhD student Faculty of education University of Belgrade

OLYMPIC ENTERTAINER

Summary: Daily practice shows that educators, teachers, and children find it interesting to jointly organize sports events and competitions that they call “small Olympics, athletic Olympics - in the world of competition and the like”. For example, similar to this was the final event of preschoolers in the primary school “Mladost” from Belgrade in June 2023. It is interesting to emphasize that before the new era, the Olympiads represented a unit of measure of 4 years between two Olympic Games. The Summer Olympic and Paralympic Games will be held in Paris in 2024. This paper is intended, primarily for those who are interested in the Olympic Games as the largest sports competition in the world, which is held every four years. In this paper, all members of one family can find something interesting, both the youngest and the oldest. The purpose of this paper is to acquaint readers of different ages with the origin of the Olympic Games, both ancient (Olympia before the new era) and these modern (renewed) ones that were created inspired by the ancient Olympic Games. This paper can serve as a good starting point, primarily for educators, but also for teachers, for planning project and teaching activities on the topic of the Olympic Games, sports competitions, mythology, winter and summer sports, Paralympic competitions, various symbols that are dominant before some planetary events in the near future such as the Olympic Games in Paris in 2024, as well as nations, continents and cities that at least briefly unite the idea of the Olympic Games.

Keywords: *physical education of children and youth, sport and competition, mythology, unification and peace, general culture.*

Раг ѓримљен: 14. 9. 2023. / Раг ѓрихваћен: 19. 11. 2023.